

A Kúria a dr. Nagy Imre ügyvéd által képviselt I.r., II.r. felpereseknek a dr. Regős Ákos jogtanácsos által képviselt alperes ellen nem vagyoni kártérítés megfizetése iránt a Kecskeméti Munkaügyi Bíróságnál 1.M.463/2008. szám alatt megindított és másodfokon a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.Mf.21.290/2011/5. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a felperesek és az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.Mf.21.290/2011/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.A felülvizsgálati eljárásban a felek költségeiket maguk viselik.A felülvizsgálati eljárás illetéke az államot terheli.

I n d o k o l á s :

A munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesek az alperes k. telephelyén vizsgabiztosként álltak több évtizeden keresztül alkalmazásban. Az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szakvéleménye szerint 2007. szeptember 20-ától az I.r. felperes össz-szervezeti munkaképesség-csökkenésének mértéke 67 %. A szakvélemény asthma, tüdő emphysema, krónikus bronchitis, depresszió, lumbago ischiassal kórisméket rögzített.A II.r. felperes össz-szervezeti munkaképesség-csökkenését az ORSZSZI szakvéleményében 2007. szeptember 1-jétől kezdődően 67 %-ra értékelte COPD, lumbago ischiassal, porckorongsérv, depresszió feltüntetésével.A felperesek a munkavégzésük során gázoknak, gőzöknek és poroknak voltak kitéve, továbbá kényszertartásban kellett munkát végezniük, 1997. évet megelőzően pedig nehezebb súlyokat is emeltek.Az ORSZSZI véleménye szerint az I. és a II.r. felperesek gerincpanaszai és légzőszervi megbetegedései okozati összefüggésben lehetnek az alperesnél végzett munkával, az illetékes szervek azokat foglalkozási megbetegedésként nyilvántartásba is vették.A felperesek a módosított keresetükben személyenként 12.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és ezen összegnek 2007. szeptember 21. napjától járó késedelmi kamatának megfizetésére kérték kötelezni az alperest perköltségben való marasztalása mellett. Arra hivatkoztak, hogy munkavégzésük és egyes munkaképesség-csökkenést is okozó megbetegedésük között okozati összefüggés van. Az egészségkárosodás az életminőségüket minden tekintetben fizikálisan, mentálisan és pszichésen is súlyosan érintették, és a korábban aktív életet élő személyek életét mindez hátrányosan befolyásolta.A Kecskeméti Munkaügyi Bíróság 1.M.463/2008/129. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I.r. felperesnek 1.500.000 forintot nem vagyoni kártérítésként 2007. október 9. napjától esedékes kamatával, valamint perköltséget, rögzítve, hogy a felmerült peres eljárási illeték az államot terheli. A II.r. felperes

vonatkozásában az alperest ugyancsak 1.500.000 forint nem vagyoni kártérítés és annak 2007. október 10. napjától esedékes kamata megtérítésére kötelezte perköltség viselés mellett. Kimondta, hogy a felmerült illeték, valamint a szakértői költség az állam terhén marad. A bíróság egyebekben a felperesek keresetét elutasította. A munkaügyi bíróság ítéletében utalt az Mt. 11. §-ában, 174. §-ában, 177. §-ában, valamint a Munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (Mvt.) 54. §-ában foglaltakra. Kifejtette, hogy az OKK-OMFI Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat K.R.M.F.SZ.A.H. által készített, 2008. június 16-án kelt egészségügyi alkalmassági vizsgálat dokumentációi szerint mindkét felperest soronkívül vizsgálták, és 2007. szeptember 4-én is alkalmasnak találták munkavégzésre. A felperesek keresete nem évült el, megbetegedéseik, amelyek összefüggésbe hozhatók az alperes felelősségével és a munkahelyi ártalommal, mindkét orvosi bizottság szakvéleményéből kiderülnek. A bíróság azt is megállapította, hogy mindkét felperes az OMMF Dél-alföldi Munkavédelmi Felügyelősége 2009. július 10-én kelt tájékoztatása értelmében „az ágyéki gerinc porckorong tehermozgatás által okozott betegségei diagnózissal” D-12 foglalkozási megbetegedési kóddal bejelentett foglalkozási megbetegedését az OMFI elfogadta és nyilvántartásba vette. A munkaügyi bíróság szerint a meghallgatott tanúk, illetve a beszerzett szakértői vélemények alapján megállapítható volt, hogy az I.r. és a II.r. felperesek foglalkozási eredetű munkahelyi ártalommal összefüggésbe hozható megbetegedése 30 %-ra tehető. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek légzőszervi és gerincbetegségeit túlnyomórészt a nem megfelelő munkakörülmények okozták. A munkaügyi bíróság bizonyítottan találta a tanúk vallomása alapján a felperesek életminőség romlását a korábbi életvitelükhöz képest, azonban az általuk igényelt nem vagyoni kártérítés mértékét eltúlzottnak találta, mivel a felperesek nem bizonyították, hogy korábban aktív életet éltek, illetve hogy a megbetegedésük miatt életmódjuk nagymértékben megváltozott. A felperesek és az alperes fellebbezése folytán eljáró Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.Mf.21.290/2011/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az alperest kötelezte a szakértői költség megfizetésére. Egyben mellőzte annak megállapítását, hogy ezen összeget az állam viseli. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét egyebekben helyben hagyta azzal, hogy a felek költségeiket maguk viselik. Rögzítette, hogy a le nem rótt fellebbezési illeték az államot terheli. A másodfokú bíróság álláspontja szerint tényként lehetett megállapítani, hogy a felperesek gerincproblémáit és légzőszervi megbetegedéseit foglalkozási megbetegedésként nyilvántartásba vették. A beszerzett orvosszakértői és toxikológus szakértői vélemények alátámasztották az okozati összefüggést a felperesnél kialakult megbetegedések és az alperesnél történő munkavégzés között. A bíróság álláspontja szerint ezen szakvélemények elegendő bizonyítékokkal szolgáltak, nem voltak ellentmondásosak, azok kiegészítésére, illetve további szakértő kirendelésére nem volt

szükség. A felperesek hosszú időn keresztül álltak az alperes illetve jogelődje alkalmazásában, és nem vitatott peradat, hogy 1991. előtt a munkáltató nem rendelkezett elszívó berendezéssel. Arra vonatkozó adat nincs, hogy a levegő szennyezettsége a munkahelyen milyen volt, mivel az alperes először 2009. évben mérte annak füst-gáz koncentrációja tartalmát. A toxikológus szakértő megállapította, hogy a felpereseknél több esetben olyan mértékű szénmonoxid szintet mértek, amely közepesen súlyos mérgezésnek felel meg. A szakértő azt is rögzítette, hogy a felperesek vérében mért szénmonoxid szintet önmagában a dohányzás nem okozhatta, mindezekből egyértelműen levonható az a következtetés, hogy a munkavállalók ebben az időben ki voltak téve a kipufogógázokból származó szénmonoxid mellett az egyéb részecskék károsító hatásának is a munkahelyükön. A következetes bírói gyakorlat szerint a munkavállalóknak elég valószínűsíteni azt, hogy megbetegedéseik és a munkáltatónál történő munkavégzésük között az okozati összefüggés fennáll, a perbeli esetben pedig a felpereseknek ezt sikerült igazolniuk [MK. 29. számú állásfoglalás, Mt. 174. § (4) bekezdés]. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a munkavédelmi és műszaki szakértői véleményben foglaltak a per eldöntése szempontjából jelentősek voltak, mivel a korábban kifejtettek alapján az alperest a foglalkozási megbetegedéssel kapcsolatban objektív felelősség terheli. Nincs jelentősége annak, hogy az alperes megtett-e mindent annak érdekében, hogy a gőzök és gázok károsító hatását, illetve a kényszertartásból eredő egészségkárosító kockázatokat a felpereseknél elkerülje. Ebből következően a szakértői vélemények kiegészítésére nem volt szükség. A nem vagyoni kártérítés esetén a kármegosztás fogalmilag kizárt, ezért közömbös, hogy milyen mértékű a felperesek esetleges közrehatása a kár bekövetkeztében (dohányzás). A felpereseknél hosszabb ideje jelentkeztek légzőszervi panaszok, illetve gerincproblémák is. Ezek mellett azonban a foglalkozás-egészségügyi orvos folyamatosan alkalmasnak találta őket munkakörük ellátására. A munkavállalóknál először 2007. évben állapítottak meg munkaképesség-csökkenést azzal, hogy az eredeti munkakörük ellátására nem alkalmasak, illetve más nehéz munkát sem tudnak elvégezni. Ezen körülmények önmagukban a személyiségi jog sérelmét megvalósítják. A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor esedékes, az elévülési idő ekkor veszi kezdetét, így megállapítható, hogy a felperesek munkaképesség-csökkenéssel kapcsolatos személyiségi jog sérelmére alapított kárigénye 2007. évben keletkezett. Az elévülési idő is ekkor vette kezdetét, ehhez képest követelésük az igényérvényesítés időpontjáig nem évült el. A felperesek saját előadása szerint is 2007. szeptember 4-én tudomást szereztek arról, hogy megbetegedéseik okozati összefüggésben lehetnek az alperesnél történt munkavégzéssel. Mivel károsodásaik ezen igénnyel kapcsolatban korábban következtek be, így az elévülés ezen időpontig nyugodott. Ekkor még hat hónap állt volna a felperesek rendelkezésére arra, hogy a kárigényüket érvényesítsék az alperesnél töltött munkaévek teljes időtartamára vonatkozóan,

azonban a kereset csak 2008. április 23-án került előterjesztésre, így az ezzel kapcsolatos igény elévült. A 2008. január 28-ai, a felperesek által az alpereshez küldött felszólítás a hat hónapos időszakot nem szakíthatta meg, ahhoz az igényt bíróság előtt kellett volna érvényesíteni. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek nem vagyoni kártérítés iránti igénye csak a bekövetkezett munkaképesség-csökkenéssel és az állapotrosszabbodással okozati összefüggésben vizsgálható érdemben. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az ORSZSZI szakvéleményében megállapított és az orvosszakértői véleménnyel alátámasztott munkaképesség-csökkenés, valamint annak mértéke önmagában a felperesek életminőségének csökkenését eredményezték, így ez megalapozza a nem vagyoni kártérítési igényt. Annak bizonyítása, hogy ezen túlmenően a mindennapi életben való részvételük vagy egyébként is az életük tartósan vagy súlyosan megnehezült, hogy életkörülményeik a károsodás következtében kedvezőtlenül alakultak, a felpereseket terhelte. Az elsőfokú bíróság erről tájékoztatta és felhívta a munkavállalókat, azonban az általuk megjelölt tanúk nem tudtak további nem vagyoni hátrányt bizonyítani. Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megítélt 1.500.000 - 1.500.000 forint nem vagyoni kártérítés mértékét arányban állónak találta a bizonyított nem vagyoni hátránnyal. A felperesek a felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet „megváltoztatását és az alperes személyenként 12.000.000 forint összegű nem vagyoni kártérítés és perköltségük megfizetésére kötelezését” kérték. Hivatkozásuk szerint a munkavállalók a betegségeik munkaviszonnyal való összefüggését (ok- okozati kapcsolat) először a foglalkozás-egészségügyi szakrendeléken 2007. szeptember 4-én kiadott orvosi dokumentumból tudták meg, és igényüket 2008. január 28-án érvényesítették az alperes b. székhelyén. A másodfokú bíróság a szakértői véleményekre hivatkozva megállapította, hogy a felperesek ki voltak téve a kipufogógázokból származó CO mellett az egyéb részecskék károsító hatásának is a munkahelyükön. Ezt a nyilvánvalóan más betegségekre is kiható egészségkárosodást viszont nem értékelte a nem vagyoni kártérítés összegében. A másodfokú bíróság helyesen hivatkozott arra, hogy a felperesek 2007. szeptember 4-én szereztek tudomást arról, miszerint betegségeik okozati összefüggésben lehetnek az alperesnél történt munkavégzésükkel, illetve károsodásaik korábban következtek be, így az elévülés ezen időpontig nyugodott. Ettől kezdődően hat hónap állt rendelkezésükre kárigényük érvényesítésére az alperesnél töltött munkaévek teljes időtartamára, azaz 1997-től 2007-éig terjedően. Tévesen értékelte a bíróság azt a tényt, hogy igényérvényesítésnek nem fogadható el a felperesek alpereshez küldött felszólító levele és az ítéletben azt írta, hogy a bíróság előtt kellett volna a kérelmüket előterjeszteni. Annak a bizonyítottsága, hogy a felpereseknél megállapítható a foglalkozási megbetegedés, csak az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Intézet 2008. október 18-án kiadott szakvéleményéből

állapítható meg. Következésképpen a felperesek korábban erről nem tudtak, így igényüket sem érvényesíthették. Azt, hogy légzőszervi betegségeik a kipufogógázok következményei, csak a 2008. október 18-án kiadott OMFI iratból ismerhették meg, gerincbetegségeik munkavégzéssel való összefüggését pedig a 2009. július 10-én kiadott OMFI véleményből tudták meg teljes bizonyossággal. Arról a tényről, hogy a betegségeik háttérében valószínűsíthetően a nem megfelelő munkakörülmények állnak, a 2007. szeptember 4-én kiadott orvosi dokumentumból szereztek tudomást. Az Mt. 11. § (4) bekezdése szerint az igény érvényesítésére irányuló írásbeli felszólítás az elévülést megszakítja. A felperesek igényüket a 2008. január 8-án az alpereshez érkeztetett levélben jelezték. A nem vagyoni kártérítés célja, hogy a károsultnak teljes reparációt biztosítson az elszenvedett nem vagyoni sérelmekért. Mértékét úgy kell megállapítani, hogy a károkozaskori vagy ítélethozatali ár- és értékviszonyok arányban álljanak a bekövetkezett nem vagyoni károsodással. A kompenzáció a tönkretett életminőséget helyettesítő, kiegyensúlyozó, az elvesztett helyett más nemű előnyt nyújtó funkciókat tölt be. A nem vagyoni kártérítés csak akkor éri el a célját, ha a keletkezett hátrányok kielégítése pénzbeli kártérítéssel megvalósítható. Az alperes felülvizsgálati kérelme szerint a jogerős ítélet jogszabálysértő, ezért elsődlegesen annak „megváltoztatását és a felperesek keresetének elutasítását” kérte perköltségben marasztalásuk mellett. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását indítványozta. Az Mt. 174. §-ának (1) bekezdésére, valamint a vonatkozó bírói gyakorlatra is figyelemmel a munkáltató nem vagyoni kárt is csak akkor köteles megtéríteni, ha a kártérítési felelősség feltételei fennállnak. Ennek hiányában sem vagyoni, sem nem vagyoni kártérítés megfizetésére nem köteles. Ebből következően a felperesek bizonyítási kötelezettségének arra kellett volna irányulnia, illetve mind az első-, mind a másodfokú bíróságnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy az alperes tekintetében ezen feltételek fennállnak-e, illetve fennáll-e az alperes részéről az Mt. 174. § (2) bekezdésében szabályozott mentességi ok. A felperesek dohányzási szokásai is szerepet játszhattak abban, hogy az egészségügyi állapotukban ilyen változás állt be. Az alperes az eljárás során mindvégig hangoztatta, hogy a bíróság által kirendelt munkavédelmi műszaki és toxikológiai igazságügyi szakértői véleményben foglaltakat nem fogadja el, azokat megalapozatlannak tartja, ezért újabb igazságügyi szakértő kirendelését kezdeményezte, amit a bíróság indokolás nélkül elutasított. Az alperes felülvizsgálati érvelése szerint a felperesek kereseti követelése elévült. A kereset 2008. április 23-án került a bíróság részére benyújtásra, ami azt jelentette, hogy a felpereseknek bizonyítani kellett volna azt, miszerint a megelőző három éven belül munkaviszonyukkal összefüggésben foglalkozási megbetegedés következett be. Ennek igazolására azonban nem került sor, még csak nem is valószínűsítették, hogy a kereset benyújtását

megelőző három éven belül bármilyen munkahelyi körülmény merült fel, amely megbetegedésüket okozhatta. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek nem vagyoni kártérítési igénye csak a bekövetkezett munkaképesség-csökkenéssel és az állapotrosszabbodással összefüggésben vizsgálható érdemben. A bíróság ezen megállapításával összefüggésben azonban elmulasztotta annak vizsgálatát, hogy az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárás alapján az ítélet megalapozott-e. A szakértői vélemények azt támasztják alá, hogy mind az I.r., mind a II.r. felperes tekintetében egyes betegségek tünetei hosszú időre nyúlnak vissza, életmódjuk - elsősorban az, hogy erős dohányosok - még inkább felerősíthették a meglévő betegségeiket. Ennek következtében feltétlenül szükséges meghatározni a munkaképesség-csökkenés, illetve az állapotrosszabbodás tekintetében a viszonyítási alapot. A felperesek elsősorban nem állapotromlásukat és meglévő munkaképességüket kívánták bizonyítani, illetve a szakértői vélemények sem erre irányultak, hanem arra, hogy a megbetegedéseik foglalkozási megbetegedések, és azok a munkaviszonyukkal összefüggésben keletkeztek. A felperesek a megállapított nem vagyoni kártérítési összeg tekintetében bizonyítási kötelezettségüknek nem tettek eleget, illetve ennek során olyan tanú került meghallgatásra, aki elfogulatlanul és tényyszerűen nem tudott nyilatkozni. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelmek nem alaposak az alábbi indokolásbeli módosítás szerint. A munkaviszonnyal kapcsolatos igény három év alatt évül el [Mt. 11. § (1) bekezdés]. Az elévülés jogkövetkezménye, hogy az elévült követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni. Az igény elévülése az esedékessé válástól kezdődik [Mt. 11. § (2) bekezdés]. A törvényen alapuló következetes ítélkezési gyakorlat szerint a követelés a kár bekövetkezésekor válik esedékessé. Az OKK-OMFI Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat K.R.M.F.SZ.A.H. által készített 2008. június 16-án kelt egészségügyi alkalmassági vizsgálat dokumentációja szerint mindkét felperes 2007. szeptember 4-én a soronkívüli alkalmassági vizsgálaton munkavégzésre alkalmas volt. A felperesek - az alperes által nem cáfolt - hivatkozása szerint is ebben az időpontban szereztek először tudomást arról, hogy az egészségi állapotuk romlása és a munkavégzési körülményeik közöttük ok- okozati összefüggés állhat fenn. Ebből következően az elsőfokú bíróság helyezkedett helytállóan arra az álláspontra, hogy ez az időpont tekinthető az elévülés kezdetének. Annak nyugvása jelen esetben nem volt megállapítható, a felperesek keresetüket a jogszabályban biztosított elévülési időn belül terjesztették elő. A jogerős ítélet helytállóan fejtette ki, hogy a felperesek légzőszervi, valamint mozgásszervi megbetegedéseit foglalkozási megbetegedésként nyilvántartásba vették. A munkáltató felelőssége e körben objektív, a szakértői vélemények pedig egyértelműen alátámasztották az okozati összefüggést a felperesek megbetegedése és az alperesnél

történő munkavégzés között. A beszerzett szakvélemények alapján ítéleti bizonyossággal megállapítható, hogy a felperesek vérében mért szénmonoxid szint olyan magas volt, amelyet a dohányzás nem okozhatott. A felpereseknek hosszú ideig tartó foglalkoztatásuk alatt mindvégig a kipufogógázokból származó szénmonoxid és egyéb egészségkárosító részecskék hatása mellett kellett munkát végezni, amely az alperesi kártérítési felelősség megállapítására alkalmas. Alaptalan azon felülvizsgálati érvelés, hogy a bíróságoknak további szakértői véleményt kellett volna beszereznie (toxikológus munkavédelmi szakértő). Az alperes objektív felelősségére is figyelemmel az általa indítványozott további szakvélemények beszerzése nem volt indokolt, a rendelkezésre álló adatok pedig nem voltak egymással ellentmondásosak [Pp. 206. §, Pp. 182. § (2) bekezdés].

A peres felek alaptalanul sérelmezték a bíróságok által megállapított nem vagyoni kártérítés mértékét. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a nem vagyoni kár megtérítésére irányuló kérelem elbírálásakor azt kell értékelni, hogy a sérelem hozzávetőleges ellentételezésére milyen mértékű vagyoni szolgáltatás nyújt körülbelül egyenértékű, másnemű kompenzációt a nehezített életvitelhez képest [BH.1993.127., 34/1992. (VI.1.) AB határozat]. Ennek során a nem vagyoni kártérítés összege meghatározásakor figyelemmel kell lenni a károonszerzés tilalmára, a kellő mértéktartás elvén alapuló bírói gyakorlatra. A mérlegelésnél a sérelem által előállt konkrét, egyedileg megállapítható hátrányoknak és azok súlyának van jelentősége az Mt. 177. §-ának (2) bekezdése szerint. Az eljáró bíróságok a nem vagyoni kártérítés mértéke megállapításánál helytállóan vették figyelembe az összes körülményt, kiemelten az egészségkárosodás okozta hátrányokat, a folyamatosan kialakuló állapotromlást. A nem vagyoni kártérítés összege megállapítása során a bíróságok helytállóan értékelték a döntés meghozatalakor ár- és értékviszonyokat és az általuk megállapított kártérítési összegek és azok kamatai megfelelt a jogszabályoknak, valamint az Alkotmánybíróság határozatában kifejtett jogelveknek. A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján. A peres felek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján költségeiket maguk viselik. A felperesek munkavállalói költségkedvezménye és az alperes személyes illetékmentessége folytán a felülvizsgálati eljárás illetékét az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2012. november 28.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró
A kiadmány hitelül: Nné tisztviselő